

ԲԱԶՄԱՁԱՅՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՄԵԴԻԱԽՈՍՈՒՅԹՈՒՄ

ԴՈՆԱՐԱ ՂԱԶԱՐՅԱՆ, ԱՆՆԱ ՄԵԼՔՈՆՅԱՆ

Հոդվածի նպատակն է ուսումնասիրել հաղորդակցական իրադրությունում խոսողի տեղը և դերը: Տարբերակել մեդիա հաղորդակցություն և լրագրողական հաղորդում հասկացությունները: Փորձ է արվում լուսաբանելու բազմազանությունը, որի լեզվաբանական սահմանումը նշանակում է վերլուծել ասույթները կամ բազմաթիվ «ծայներ», որոնք տեքստում լսվում են միաժամանակ:

Բանալի բառեր – մեդիա հաղորդակցություն, խոսույթ, տեղեկատվություն, հասցեատեր, իրադարձություն, օբյեկտիվություն, ուղղակի խոսք, ճշմարտացիություն, հաղորդագրություն, բազմաձայնություն:

Յուրաքանչյուր խոսքային ակտ որոշակի հաղորդակցական իրադրությունում խոսողի և իր զրուցակցի միջև իրականացվող փոխգործունեություն է, ընդ որում խոսողը, ստանձնելով խոսքի իրավունքը, դառնում է հաղորդող սուբյեկտ, իսկ իր զրուցակիցը դառնում է հաղորդման հասցեատեր: Հարկ է նշել, որ հաղորդակցության սուբյեկտի տեղը և դերը կախված են հաղորդակցական իրադրության պայմաններից, որոնք խոսողին՝ որպես տեղեկատվություն հաղորդողի, թելադրում են նրա վարքագիծը կանոնավորող «խոսույթային կանոնները կամ հրահանգները» իր հաղորդակցի նկատմամբ՝ որպես այդ տեղեկատվության հասցեատիրոջ, հետևաբար՝ տեղեկատվություն հաղորդողը կառուցում է իր ելույթը՝ ուղղորդվելով այդ հրահանգներով:

Այսպիսով, հաղորդակցության մասնակիցները՝ հաղորդողը և հասցեատերը, հստակեցնում են իրենց դիրքերը, իրենց տեղը և դերը հաղորդակցության մեջ՝ հետևելով հաղորդակցության կանոններին: Ուստի շատ կարևոր է տարբերակել հաղորդակցության ակտը և ասության ակտը, որը ենթադրում է հաղորդակցության իրադրության և ասության իրադրության հստակեցում:

Այդուհանդերձ, պետք է նշել, որ այս երկու հասկացությունների միջև գոյություն ունի անհամաչափ համապատասխանություն: Եթե հաղորդակցական իրադրությունում խոսողի տեղի և դերի սահմանները խիստ հստակեցված են, և նա պարտադրված է հետևել խոսույթային հրահանգներին՝ թելադրված հաղորդակցական գործընթացի կողմից, ապա վերջինիս ազատությունը բավական սահմանափակ է հաղորդակցական գործունեությունը կազմակերպելու և ներկայացնելու տեսանկյունից: Ուսումնասիրենք այս երևույթը մեդիա-հաղորդակցության մեջ: Նախ և առաջ հարկավոր է տարբերակել մեդիա-

հաղորդակցություն և լրագրողական հաղորդում հասկացությունները: Առաջինը վերաբերում է այն բոլոր մեխանիզմներին, որոնք ներառում են մեդիա արտադրանքի ստեղծման գործընթացը և այդ արտադրանքի հասցեատեր-հասարակությանը, որոնց միավորում է տեղեկատվական նույն նպատակը, մտադրությունը: Լրագրողական հաղորդումը վերաբերում է լրագրողի կողմից տեղեկատվական ելույթի ներկայացման ձևին և լրագրողի կողմից հստակեցված այդ տեղեկատվության կոնկրետ հասցեատիրոջը:

Հարկ է նշել, որ մեդիա արտադրանքի ստեղծման գործընթացը ներառում է մի քանի գործող անձ, որոնցից յուրաքանչյուրն ունի հստակ իր դերակատարումն այս գործընթացում, և պետք է ասել, որ այս հանգամանքը դժվարացնում է տեղեկատվության պատասխանատվության վերագրումը կոնկրետ որևէ մեկին: Այդուհանդերձ, հինգ գործառույթ խիստ կարևորվում են այս դժվարին և բարդ գործընթացում.

- տեղեկատվություն փնտրողի գործառույթը, որի նպատակն է փնտրել և նաև ստուգել մատուցվող տեղեկատվության սկզբնաղբյուրները,
- տեղեկատվության մատակարարի գործառույթը, որը, ըստ մշակված չափանիշների, ընտրություն է կատարում հավաքված ամբողջ տեղեկությունների միջև,
- տեղեկատվություն հաղորդողի գործառույթը, որն այդ ընտրված տեղեկատվությունը ներկայացնում է համապատասխան ձևաչափով (պատմողական, նկարագրական)՝ ակնկալելով թողնել միտված ազդեցություն հասցեատիրոջ վրա,
- ներկայացված տեղեկատվության մեկնաբանի գործառույթը, որի նպատակն է բացատրել և բացահայտել հաղորդվող իրադարձությունների միջև պատճառահետևանքային կապերը,
- բանավեճեր կազմակերպողի գործառույթը, որի նպատակն է հակադրել սոցիալական տարբեր խմբերի ամենատարբեր կարծիքները քննարկվող տեղեկատվության վերաբերյալ:

Ինչ վերաբերում է մեդիահաղորդակցության նպատակամիտությանը, ապա պետք է ասել, որ այն ունի երկու նպատակ՝ տեղեկատվության հաղորդման բարոյագիտական նպատակ՝ ժողովրդավարական արժեքներին համահունչ, համաձայն որի քաղաքացիներին պետք է տեղյակ պահել երկրում տեղի ունեցող իրադարձություններին, որպեսզի նրանք մասնակից լինեն հասարակական կյանքին, և առևտրային նպատակ, որը միտված է գրավելու մեծ թվով ընթերցողներ, ունկնդիրներ և հեռուստադիտողներ, քանի որ տեղեկատվա-

կան գործակալությունն այս խիստ մրցակցային պայմաններում կարող է գոյություն ունենալ, եթե նրան հաջողվում է վաճառել իր տեղեկատվությունը: Եթե մեդիահաղորդակցության բարոյագիտական նպատակը ստիպում է տեղեկատվության ստեղծման գործընթացի մասնակիցներին հաղորդել հնարավորինս ճշմարտացի տեղեկատվություն, ապա երկրորդ նպատակը միտված է գրավելու հնարավորինս շատ հասցեատեր:

Մեդիահաղորդակցության մեջ լրագրողը՝ որպես տեղեկատվություն հաղորդող, ենթարկվում է խոսույթային որոշ հրահանգների, որոնք կարող են փոխվել՝ ըստ այդ խոսույթի նպատակների, այն է՝ տեղեկատվությունը ներկայացնել առավելագույնս ճշմարտացի և գրավել առավելագույն թվով հասցեատերերի:

Տեղեկատվության ճշմարտացիության նպատակը պահանջում է հաղորդող սուբյեկտից գրավել չեզոք դիրք և յե-ես դերանվան փոխարեն օգտագործել անդեմ կամ գոյականակերտ նախադասություններ: Խոսքը տեղեկատվության բուն օբյեկտիվության մասին չէ, այլ հաղորդողի չեզոք դիրքորոշման մասին է, որն այդ տեղեկատվությունը մատուցում է օբյեկտիվորեն: Հակառակ տեղեկատվության ճշմարտացիության նպատակի՝ գրավման և գայթակղման նպատակը դրդում է լրագրողին գրավել ակտիվ դիրքորոշում մեդիահաղորդակցությունում:

Տեղեկատվությունն ընտրելուց, տեսակավորելուց հետո լրագրողը դեպքերն ու իրադարձությունները ներկայացնում է հնարավորինս ճշգրիտ, որպես տեքստից դուրս գտնվող, պատմող՝ ջանալով հավատարիմ մնալ դեպքերի հերթագայությանը և վեր հանելով դրանց տրամաբանական կապը: Այսպիսով, նրա գործունեությունը ներառում է ելույթների, հայտարարությունների հաղորդումը և դրանց հաջորդող արձագանքների ներկայացումը: Ուրիշի խոսքի վերարտադրումը պետք է բավարարի չեզոքության սկզբունքին, որը պարտադրում է տեղեկատվությունը հաղորդող լրագրողին գրավել պասիվ դիրք և մնալ տեղեկատվության հետևում: Սակայն պետք է ասել, որ չեզոք դիրք գրավելու կամ հեռավորություն պահպանելու սկզբունքը միշտ չէ, որ պահպանվում է լրագրողների կողմից՝ ելնելով հասցեատերերին գրավելու և գայթակղելու միտումից: Այդուհանդերձ, լրագրողական խոսույթը չի կարող բավարարվել միայն դեպքերի և իրադարձությունների վերարտադրմամբ, նրա նպատակն է նաև լուսաբանել «ինչու» և «ինչպես»՝ քաղաքացիներին ոչ միայն տեղեկացնելու, այլ նաև նրանց ներկայացնելու այդ դեպքերի տրամաբանական պարզաբանումը: Ահա թե ինչու լրագրողական խոսույթը ձեռք է բերում մեկ այլ գործու-

ներություն՝ կատարել հարցումներ և հստակեցնել տարբեր դիրքորոշումներ և դրանք գնահատել: Ճշմարտացիության սկզբունքը պահանջում է, որ լրագրող հաղորդողն ակտիվ մասնակցություն չցուցաբերի և ներկայացնի անաչառ, անկողմնակալ բացատրություններ և մեկնաբանություններ՝ առանց ազդելու իր ընթերցողի կամ լսարանի վրա: Եվ դարձյալ գրավելու և գայթակղելու միտումը շատ հաճախ այդ մեկնաբանություններն ու բացատրությունները տանում է դեպի հստակ դիրքորոշման, այն է՝ դրանց հաղորդել առավել դրամատիկ բնույթ, քան լուսաբանող: Եվ եթե գրավման և գայթակղման միտումը գերիշխող է, մի բան, որ տեղի է ունենում շատ հաճախ, ապա տեղեկատվական նպատակն իր տեղը զիջում է դրամատիկ տեսարանների ներկայացմանը: Ի վերջո, ստեղծվում է տեղեկատվության ածանցյալ, որը բոլորովին չի պատասխանում բարոյագիտական պահանջին, այն է՝ քաղաքացիներին օբյեկտիվորեն իրազեկել երկրում և աշխարհում տեղի ունեցող դեպքերի և իրադարձությունների մասին:

Ըստ հասարակական բանավեճերի կազմակերպման ձևերի՝ լրագրողի դերը ևս տարբեր է: Օրինակ, երբ լրագրողը խոսքը փոխանցում է դրսից հրավիրված անձանց, ապա նրա մասնակցությունը բանավեճին կարելի է ասել լիովին աննկատ է, կամ եթե լրագրողը գոհանում է՝ ընդամենը կատարելով «ավագի ժամացույցի» դեր, այսինքն՝ սահմանում է հեռուստաբանավեճի մասնակիցների խոսելու ժամանակը, ապա նրա ներկայությունը դրսևորվում է միայն հրավիրվածներից հարցազրույց վերցնելով կամ նրանց ձայն տալով: Այս դեպքում ևս դժվար է հստակեցնել լրագրողի օբյեկտիվության և հեռավորություն պահպանելու սկզբունքը, քանի որ լրագրողն ինքն է կատարում դրսից հրավիրվող անձի ընտրությունը, ինքն է որոշում ում առաջինը ձայն տալ և վերջապես իր կողմից տրվող հարցերի միջոցով սահմանում է հարցազրույցի շրջանակները: Երբեմն նույնիսկ գրավման միտումը կարող է լրագրողին տանել դեպի հակամարտության սրման՝ հրահրելով բանավեճ, որն ավելի շուտ հիշեցնում է բռնցքամարտի պայքար, քան կարծիքների բանավեճ: Եվ քանի որ արդեն ասվել է, որ մեդիահաղորդակցական մեկնաբանությունները կրում են հաղորդողի սուբյեկտիվության տարրեր, ուստի շատ կարևոր է ուսումնասիրել ասության մեջ հաղորդակցության սուբյեկտի ինքնաներկայացումը, նրա էթոսը: Շատ հաճախ տեղեկատվություն հաղորդողը շահագրգռված է թատերականացնելու այն մարդու էթոսը, որը բանավիճում է՝ արտահայտելով իր սեփական մտքերը, կամ ներկայացնում է ուրիշի մտքերը:

Ընդհանուր առմամբ լրագրողը պետք է անընդմեջ կիրառի տարբեր միջոցներ՝ ցույց տալու համար, որ ինքը չէ հաղորդվող ասույթների հեղինակը, հետևաբար և ասության պատասխանատվության կրողը ինքը չէ¹:

Ըստ Դյուկրոյի՝ հաղորդակցության մեջ խոսողի, զրուցակցի և այն անձի, որը վերարտադրում է այդ զրույցը, դերակատարումները հստակեցված են: Խոսողը այն անձն է, որ ստեղծում է ասույթը, զրուցակիցն այն անձն է, որին ուղղված է այդ ասույթը, իսկ հեռուստալրագրողը բազում ձևերով վերարտադրում է այդ խոսքը: Այն դեպքում, երբ նա ներկայացնում է ուրիշի ուղղակի խոսքը մեջբերման ձևով, ապա նա ասում է՝ «ես ցիտում եմ» այսինչին, և այս դեպքում նա կարծես խոսքը փոխանցում է ասույթի հեղինակին: Սակայն որքան էլ լրագրողը հավատարմորեն փոխանցի ուրիշի ուղղակի խոսքը, այնուամենայնիվ նա ամբողջական տեքստից մեջբերում է միայն մի հատված, որը ներակայորեն ընկալվում է որպես անձնական լուսաբանում: Ուրիշի ուղղակի խոսքին դիմելով՝ լրագրողը ցանկանում է ցույց տալ իր օբյեկտիվությունն ուրիշի ելույթը ներկայացնելիս:

Մեդիախոսություն խիստ կարևոր է հստակեցնել ուրիշի «ծայնի» և լրագրողի «ծայնի» սահմանները: Այս երևույթը լեզվաբանության մեջ ստացել է բազմաձայնություն անվանումը, որն առաջին անգամ ներմուծել է լեզվաբան Մ. Բախտինը՝ այն օգտագործելով գրականության մեջ, և որի լեզվաբանական սահմանումը նշանակում է վերլուծել ասույթները կամ այն բազմաթիվ «ծայները», որոնք տեքստում լսվում են միաժամանակ: Օրինակ, ասացվածքները, որոնք օգտագործվում են խոսքում, մի կողմից լսելի են դարձնում ազգային փորձն ու իմաստությունը (քանի որ ասացվածքները գնահատվում են որպես ազգային իմաստության արգասիք), և մյուս կողմից՝ խոսող անձին, ով այն անուղղակիորեն կիրառում է իր խոսքում:

Գոյություն ունի լրագրողի կողմից ուրիշի խոսքը ներկայացնելու 3 հիմնական եղանակ .

- լրագրողը փորձում է լուսաբանել ուրիշի խոսքը և ճշմարտացիությունն ապահովելու համար դիմում է փաստարկային խոսույթի,
- լրագրողը չի միջամտում ուրիշի խոսքին և աշխատում է այն չխառնել իր սեփական խոսքին,
- լրագրողը դիմում է ուրիշի ուղղակի խոսքին, ապա ինչ-որ ձևով ընդգծում է ուրիշի խոսքի և իր խոսքի տարբերությունը:

¹ St' u **Ducrot O.** Le Dire et le dit. Paris. 1984, p. 149-169:

Ուրիշի ուղղակի խոսքին դիմելն օգնում է լրագրողին խոսույթին տալ առավել լրջություն, ճշմարտացիություն, նույնիսկ օբյեկտիվություն: Ուրիշի ուղղակի խոսքի վկայակոչումը բնութագրվում է մի քանի գործոններով, որոնք իրենց դրսևորումը ստանում են իմաստային, շարահյուսական և ոճական մակարդակներում²:

Իմաստային մակարդակում ուրիշի խոսքի մեջբերումը բացահայտ է, և այն արդեն այլ հաղորդագրություն է, ուստի և փոխվում են հաղորդակցության մասնակիցները: Օրինակ, հեռուստատեսային լուրերի հաղորդման ժամանակ լրագրող-հաղորդավարը շատ հաճախ կարող է վկայակոչել փորձագետի կամ ներկայացված իրադարձության անմիջական վկայի, եթե հատուկ թղթակից ներկա չի եղել, ով հաստատում է փաստերը անմիջապես դեպքի վայրից: Նման հաղորդագրության մեջ մենք լսում ենք լրագրող հաղորդողի ձայնը, փորձագետի կամ վկայի ձայնը, իսկ երբեմն երեքի ձայնը միաժամանակ: Այսպիսով, այս դեպքում լրագրողը՝ որպես տեղեկատվություն հաղորդող, ձեռք է բերում մեկ այլ կարգավիճակ, որը նման է յուրօրինակ խոսնակի կարգավիճակի, և այս դեպքում լրագրողը ստանձնում է երկակի դեր:

Վերլուծենք հետևյալ օրինակը.

«Nous sommes sur place 2 de Mayo, dans le quartier madrilène de Malasana, symbole de la résistance contre les Français en 1808 et emblème de la célèbre movida des années 80. Chaque semaine, qu'il vente ou qu'il pleuve, la réunion prend place ici, face à la grille protégeant les statues en marbre de deux généraux rebelles aux soldats napoléoniens, Daoz et Verlarde. Ce doux jeudi soir d'automne, vers 20 heures, règne ce tumulte festif propre à l'Espagne où fument cris et rires. Alfredo, un professeur de 52 ans, mobilise ses troupes: «Dans deux mois, aura lieu l'assemblée constituante. D'ici là, à nous d'apporter nos idées et nos amendements aux documents proposés par le secrétariat général. Le travail de la base, c'est ce qui nous rend différent et dangereux pour le système en place, c'est là notre force. Alors, pas de temps à prendre!»³.

Լրագրողական այս հոդվածի լուսաբանման համար անհրաժեշտ է կատարել պատմական էքսկուրս, քանի որ լրագրողը դիմել է պատմական որոշ անցքերի՝ տեղի ունեցած 1808 թվականին, պատմական դեմքերի՝ գեներալներ

² St'u **Hamon P.** Pour un statut semiologique des personnages. Poétique du recit. Paris, 1977, p. 115-180:

³ Libération, magazine, 2014/18,19/10/.

Դազին և Վերլարդին,

ինչպես նաև խոսվում է 80-ական թվականներին Իսպանիայում արդեն խորհրդանիշ դարձած մովիդա շարժման մասին, շարժում, որն Իսպանիայում սկիզբ է առել 1980 թվականի սկզբներին՝ գեներալ Ֆրանկոյի մահից հետո՝ իսպանական ժողովրդավարության անցման շրջանում:

Այս շարժումը խորհրդանշական է դարձել այն վայրի շնորհիվ, որտեղ 1808 թվականին Իսպանիայում սկսվում է անկախության համար մղվող պատերազմ, որի անմիջական մասնակիցներն էին Ֆրանսիան և Իսպանիան: Պատերազմի շարժառիթը ֆրանսիական բանակի կայանումն էր Իսպանիայի մայրաքաղաք Մադրիդում: Այս իրադարձությունը բորբոքում է իսպանացիների զայրույթը, և Մադրիդը ոտքի է ելնում ֆրանսիական զորքերի դեմ: Ապստամբությունը բռնկվում է ամբողջ երկրով մեկ, հատկապես այն ժամանակ, երբ Նապոլեոն Բոնապարտը ձեռք է բերում Իսպանիայի թագավորի հրաժարականը՝ հոգուտ կայսրի եղբոր՝ Ժոզեֆի:

Եվ դրանից հետո ամեն անգամ, երբ իսպանացի ժողովուրդն ընդվզում է իշխանությունների դեմ՝ արտահայտելով իր բողոքը որևէ անարդարացի որոշման կամ օրենքի դեմ, ապա հավաքներ է կազմակերպում այդ վայրում, որտեղ կանգնեցված են Նապոլեոնյան զորքերի դեմ շարժման ղեկավարներ գեներալներ Դազի և Վերլարդի արձանները: Եվ այս երկու պատմական կերպարներն ամեն անգամ հիշեցնում են իսպանացիներին իրենց: Այս անգամ նրանց ցույցի շարժառիթը Իսպանիայի սահմանադրական ժողովի ընդունած աշխատանքային օրենսգրքում փոփոխությունների մասին օրենքն է, որն առաջ է բերել իսպանացիների դժգոհությունը:

Հոդվածի հեղինակն այս իրադարձությունը լուսաբանելու և առավել օբյեկտիվ մոտեցում ցուցաբերելու միտումով դիմում է ուրիշի ուղղակի խոսքին, տվյալ դեպքում ցույցի ղեկավարի՝ պրոֆեսոր Ալֆրեդոյի ելույթին, որը ներկայացված է չսկերտներով: Այս հոդվածում առկա են մի քանի ծայն՝ լրագրողի ծայնը, ցույցի ղեկավարի ծայնը և ողջ իսպանացի ժողովրդի ծայնը, որն ամեն անգամ համախմբված դուրս է գալիս իր ազգային հերոսների արձանների մոտ հավաքվելու, որը խորհրդանշում է իսպանացի ժողովրդի համախմբվածությունն անարդարության դեմ պայքարում (Chaque semaine, qu'il vente ou qu'il pleuve, la réunion prend place ici, face à la grille protégeant les statues en marbre de deux généraux rebelles aux soldats napoléoniens, Daoz et Verlarde):

Շարահյուսական մակարդակում, ինչպես արդեն ասվեց, առկա են երկու խոսույթ՝ լրագրողի և ցույցի ղեկավարի, որոնց իմաստային կապն ապահով-

ված է միջակետով և չակերտներով: Ոճական մակարդակում լրագրողի կողմից օգտագործված պատմական անունները, պատմական վայրերը՝ «le quartier madrilène de Mala sana», «face à la grille protégeant les statues en marbre de deux généraux rebelles aux soldats napoléoniens, Daoz et Verlarde», «généraux rebelles» – «ապստամբ գեներալներ», «emblème» – «խորհրդանիշ» բառամիավորներն արտահայտում են խոսույթի պաթոսը և ներակայորեն դուրս են բերում հոդվածի հեղինակի դրական-գնահատողական վերաբերմունքը կազմակերպված ցույցի վերաբերյալ:

Իհարկե, գրավոր խոսույթում ավելի հեշտ է տարբերակել ուրիշի ուղղակի խոսքը, որը խոսույթի հեղինակի խոսքից տարանջատվում է մի շարք տպագրական հնարներով՝ գծիկով, չակերտներով, շեղատառերով և այլն: Սակայն այս նույն ձևերը չեն գործում հեռուստատեսային խոսույթում, որտեղ լրագրող հաղորդավարն ուրիշի խոսքին դիմելիս կիրառում է «ես մեջբերում եմ» ասույթը և վերջում ավելացնում է՝ «մեջբերման ավարտը»: Երբ լրագրող – հաղորդավարը որոշակի ազատություն է ձեռք բերում ուրիշի ուղղակի խոսքը ներկայացնելիս (discours direct libre) և ամբողջ ելույթից ներկայացնում է մեկ նախադասություն կամ շատ փոքր կտոր, ապա երբեմն ուրիշի ուղղակի խոսքի և անուղղակի խոսքի ըմբռնման շփոթություն է առաջանում՝ առաջացնելով բազմաթիվ բարձրաստիճան անձանց դժգոհությունը, որոնք բողոքում են, որ իրենց ելույթն աղավաղված է կամ ներկայացված է համատեքստից դուրս, որն էլ դառնում է թյուրըմբռնման պատճառ: Ուստի կարելի է ասել, որ այս դեպքում խոսույթի բազմաձայնությունն արտահայտվում է երկու ձայների սերտ միախառնման միջոցով:

Ինչ վերաբերում է անուղղակի խոսքը ներկայացնող խոսույթի բազմաձայնությանը, ապա պետք է ասել, որ այն լիովին տարբերվում է ուրիշի ուղղակի խոսքի կամ ուրիշի ուղղակի խոսքը մասամբ ներկայացնող խոսույթի բազմաձայնությունից: Այս խոսույթում ուրիշի «ձայնը» արտահայտված է ոչ թե «je» առաջին դեմքի դերանվան միջոցով, այլ «il», «elle» երրորդ դեմքի դերանունով և խոսողական որևէ բայի միջոցով, ինչպես օրինակ (dire – ասել, demander – հարցնել, parler – խոսել, discuter – քննարկել և այլն (ils disent que..., ils discutent, ils demandent si...):

Այս երկու ասությունները շարահյուսական մակարդակում կապակցվում են հարաբերական կապերի, շաղկապների կամ այլ կապակցորդների և եղանակավորող բառերի միջոցով:

Շատ հաճախ լրագրողը, մեջ բերելով խոսույթի անանուն հեղինակների կարծիքը կամ դիրքորոշումը քննարկվող հարցի վերաբերյալ, նա կարծես թե թաքնվում է նրանց հետևում՝ իր չեզոքությունն ընդգծելու նպատակով: Այսպես օրինակ, Tous les observateurs de la vie politique le disent: les chaînes de télévision dans leur ensemble font campagne pour le oui quand ils invitent majoritairement les personnalités favorables à l'adoption de la constitution⁴:

Այս օրինակում լրագրողը ցուցաբերում է թվացյալ չեզոքություն՝ իր սեփական կարծիքը քողարկելով մեկ այլ հաղորդակցության անորոշ հեղինակների, այն է՝ քաղաքական կյանքի բոլոր դիտորդների «tous les observateurs» եվրոպական նոր սահմանադրության ընդունման կապակցությամբ հեռուստատեսային ալիքների դիրքորոշման քննադատական կարծիքի հետևում: Թվում է, թե լրագրողն իրապես ցուցաբերում է չեզոք դիրք այս խոսույթում, և նրա ելույթը հիմնականում կառուցված է համընդհանուր մի կարծիքի վրա, և շարահյուսական մակարդակում լրագրող-հաղորդավարի ծայնը տարանջատված է խոսույթում առկա մյուս ասության հեղինակների ծայնից միջակետով և խոսողական բայի երրորդ դեմքի կիրառմամբ «le disent» (քաղաքական կյանքի բոլոր դիտորդներն ասում են, որ բոլոր հեռուստաալիքները մեծամասամբ հրավիրում են նոր սահմանադրության ընդունման կողմնակիցներին): Բացի այդ լրագրողի կողմից ոչ մի մեկնաբանություն չի տրվում ասվածի վերաբերյալ՝ կարծես այն թողնելով խոսույթի հասցեատերերին, որն էլ առավելագույնս ընդգծում է լրագրողական օբյեկտիվությունը՝ շահելով հեռուստադիտողների համակրանքը: Այս խոսույթում հստակ ընդգծված են նաև նրանում առկա երկու ծայների սահմանները՝ լրագրողի և հասարակական մի ամբողջ խմբի:

Ներկայացնենք FR 2 հեռուստաալիքի լրագրող Դավիդ Պյուժադայի հաղորդումը հոգեգալստյան տոնն աշխատանքային օր ընդունելու վարչապետի որոշման վերաբերյալ:

Le lundi de pentecote doit être travaillé, répète le premier ministre après la fronde qui s'organise dans le secteur privé comme dans le secteur public⁵.

Հոգեգալստյան տոնի երկուշաբթին պետք է լինի աշխատանքային, կրկնում է վարչապետը մասնավոր և հասարակական սեկտորում կազմակերպված խռովությունից հետո: Լրագրողը վարչապետ Ժան-Մարկ Այրոյի ծայնը ներկայացնում է ոչ ուղղակիորեն, այլ «répète le premier ministre» ան-

⁴ Տե՛ս [https:// www.france5.fr](https://www.france5.fr) FR5, 08/05/05/:

⁵ Տե՛ս [https:// www.france2.fr](https://www.france2.fr):

կախ նախադասության միջոցով, որով նա ցանկանում է հեռուստադիտողներին ցույց տալ, որ չի կիսում այս անարդարացի որոշման պատասխանատվությունը, որոշում, որն անտեսում է հաշմանդամների և տարեցների շահերը: Հարկ է նշել, որ խոսույթի «անորոշ հեղինակների» հասկացությունը ներմուծվել է Ժան Պելտարի կողմից «Երրորդ խոսակիցներ» անվան ներքո: Այս եզրույթը մատնանշում է խոսույթի անանուն հեղինակների մի խումբ, որոնց ասույթները խոսույթում ներկայացված են հետևյալ ձևակերպումներով. «մարդիկ ասում են, որ...կամ ասում են, որ..., հավաստում են, որ... և այլն»: Ասույթներ, որոնք ունեն միջասույթային նշանակություն, և որոնց հաճախ դիմում են խոսույթի հեղինակները՝ իրենց խոսքն առավել արժևորելու և օբյեկտիվ ներկայացնելու միտումով⁶:

Հավելենք, որ ուրիշի ուղղակի խոսքը անուղղակի ձևով ներկայացնելիս գործի են դրվում բազմաթիվ եղանակավորող բառեր ու բառակապակցություններ, ինչպիսիք են՝ *heureusement, semble-t-il, en quelque sorte, manifestement, probablement, peut-être, disons* և այլն: Իհարկե, լրագրողը, որը ցանկանում է ներկայացնել անանձնական, օբյեկտիվ, լուրջ և հավաստի խոսույթ, պետք է խուսափի նման եղանակավորող բառերի կիրառման չարաշահումից: Բացի այդ, ուղղակի խոսքը անուղղակի ձևով ներկայացնելիս լրագրողն ուրիշի խոսքի ճշմարտացիության կամ անճշտության համար պատասխանատվություն չի կրում, ուստի և այս խոսույթում անհրաժեշտ է, որ հստակեցված լինեն այն երկու ձայները, որոնք լսելի են խոսույթի այս ձևում:

ПОЛИФОНΙΑ В МЕДИАДИСКУРСЕ

ДОНАРА КАЗАРЯН, АННА МЕЛКОНЯН

Целью статьи является исследование роли и места дискурса в коммуникативной среде, дифференциация понятий медиакоммуникация и журналистская коммуникация. Делается попытка пролить свет на полифонию, лингвистическое определение которой заключается в анализе высказываний или различных «звуков», которые одновременно слышны в тексте.

Ключевые слова – медиакоммуникация, дискурс, информация, адресат, событие, объективность, прямая речь, правдивость, сообщение, полифония.

⁶ St'u **Peytard J.** D'une semiotique de l'alteration. Configurations discursives. Semen 8. Besançon, 1993, p. 143-177.

POLYPHONY IN MEDIA DISCOURSE

DONARA GHAZARYAN, ANNA MELKONYAN

The aim of the article is to investigate the role and the place of the discourse in the communicative environment, to differentiate the notions of media communication and journalistic communication. An attempt is made to shed light on the polyphony, the linguistic definition of which is to analyze sayings or various «sounds» which are simultaneously heard throughout the text.

Key words – media discourse, discourse, communication, information, respondent, event, objectiveness, direct speech, truthfulness, messages, polyphony.